

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Svpplementvm Tertiæ Partis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De consensu matrimonij. Quæstio 45.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38817

à Philoſopho †, cum dicit, Qualitas eſt ſecundum quam quales eſſe dicimur. Et ita etiam hic in definitione matrimonij, ponitur coniunctio maritalis, vt ſit ſenſus quod matrimonium eſt coniunctio ad ea quæ mariti officium requirit: quæ non poterant vno nomine exprimi.

In prædicamento qualitatis.

Ad ſecundum dicendum, quòd per hanc differentiam tangitur finis coniunctionis, vt dictum * eſt. Et quia vt dicit Apoſtolus †, Vir non eſt propter mulierem, ſed mulier propter virum: ideò hæc differentia potius debet ſumi à viro quàm à muliere.

Art præced. cor. † 1. ad Cor. 11.

Ad tertium dicendum, quòd ſicut vita civilis non importat actum ſingularem huius vel illius, ſed ea quæ ad communicationem civilem pertinent: ita vita coniugalis nihil aliud eſt, quàm conuerſatio ad communicationem talem pertinens. Et ideo quantum ad hanc vitam, ſemper in coniugibus conſuetudo eſt indiuidua, quamuis ſit diuiſa quantum ad actus ſingulares vtriuſque.

Ad quartum patet ſolutio ex dictis. *

In corp. art.

QVÆST. XLV.

De conſenſu matrimonij ſecundum ſe, in quinque articulos diuiſa.

Conſequenter conſiderandum eſt de conſenſu. Vbi primo agendum eſt de ipſo conſenſu, ſecundum ſe conſiderato. Secundo, de conſenſu, iuramento vel carnali copula firmato. Tertio, de conſenſu coactò & conditionato. Quarto, de obiectò conſenſus.

Circa primum quæruntur quinque.

- Primo, vtrum conſenſus ſit cauſa efficiens matrimonij?
- Secundo, vtrum oporteat conſenſum per verba exprimi?
- Tertio, vtrum conſenſus expreſſus per verba de futuro faciat matrimonium?
- Quarto, vtrum conſenſus per verba de præſenti expreſſus, ſi deſit interior conſenſus, exte-

rius faciat verum matrimonium?
¶ Quinto, utrum consensus in occulto factus per verba de presenti, faciat matrimonium?

ARTIC. 1.

Utrum consensus sit causa efficiens matrimonij?

184

*Tho. ubi
sup. arti.
2. q. 1. &
sq. Con-
cil. Tri-
dent. ses-
sio 24. de
refr. ma-
trim. c. 9.
Q. prac.
art. 1.*

*¶ Hem.
32. in
Matt. in
opere im-
perfecto
parū an-
te med.
10. 2. &
in De. r.
27. q. 2.
c. 2. & 5
V. de l.
Nuptias.
ff. de re-
gu. iur.
Decret.
li. 4. tit.
a. 6. 25.*

AD primum sic proceditur, videtur, quod consensu non sit causa efficiens matrimonij. Sacramenta enim non sunt à voluntate humana, sed à institutione diuina. Sed consensus ad voluntatem humanam pertinet. Ergo non est causa matrimonij, sicut nec aliorum sacramentorum.

¶ 2. Præterea, idem non est causa sui ipsius. Sed matrimonium nihil aliud videtur esse, quam consensus: quia consensus ipse significat coniunctionem Christi ad Ecclesiam. Ergo consensus non est causa matrimonij.

¶ 3. Præterea, vnius debet esse vna causa. Sed matrimonium inter duos est vnum, ut dictum est. Consensus autem duorum, sunt diuersi, quia in diuersorum sunt, & in diuersa; ab vna enim parte est consensus in virum, ex alia in vxorem. Ergo mutuos consensus non est causa matrimonij.

SED contra est, quod Chryso. ¶ dicit, Matrimonium non facit coitus, sed voluntas.

¶ Præterea, vnus non accipit potestatem in alio, quod est liberè alterius, nisi per eius consentum. Sed per matrimonium accipit vterque coniugum potestatem in corpus alterius, ut patet 1. Cor. 7. cum vnus accipit potestatem sui corporis ab altero. Ergo consensus facit matrimonium.

RESPONDEO dicendum, quod in omnibus sacramentis est aliqua spiritalis operatio mediata materiali operatione, qua eam significat; sicut per ablutionem corporalem in baptismo, fit ablutio interior spiritalis. Vnde cum in matrimonio fit quedam spiritalis coniunctio, in quantum matrimonium est sacramentum; & aliqua materialis, secundum

quod est in officium naturæ & civilis vitæ: oportet quod mediante materiali, fiat spiritualis virtute divina. Unde cum coniunctiones matrimonialium contractuum fiant per mutuum consensum, oportet quod hoc modo etiam fiat matrimonialis coniunctio.

Ad primum ergo dicendum, quod sacramentorum prima causa est divina virtus, quæ in eis operatur salutem: sed causæ secundæ siue instrumentales; sunt materiales operationes, ex divina institutione efficaciam habentes: & sic consensus in matrimonio est causa.

Ad secundum dicendum, quod matrimonium non est ipse consensus, sed quædam unio ordinatorum ad unum, ut dictum est, * quam consensus facit: nec consensus propriè loquendo, coniunctionem Christi ad ecclesiam significat, sed voluntatem eius, quæ factum est ut ecclesiæ coniungeretur.

* Quæst. preced. art. 1. Gratianus caus. 27. q. 2.

Ad tertium dicendum, quod sicut matrimonium est unum ex parte eius, in quod fit coniunctio, quæ sit multiplex ex parte coniunctorum: ita etiam consensus est vnus ex parte eius in quod consentiunt, scilicet prædictæ coniunctionis; quamvis sit multiplex ex parte consentientium: nec est directe consensus in virum, sed in coniunctionem ad virum ex parte vxoris: & similiter ex parte viri est consensus in coniunctionem ad vxorem.

De qua in corp. & præced. art.

ARTIC. II.

Utrum oporteat consensum per verba exprimi?

185

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod non oporteat consensum per verba exprimi. Quia si per matrimonium redigitur homo in potestatem uxoris, ita per votum. Sed votum obligat quo ad verbum, etiam si non exprimatur verbis. Ergo & consensus facit matrimonij obligationem, etiam sine expressione verborum.

* Vt dicitur in Decretis lib. 4. tit. 1. c. 23.

Præterea, Matrimonium potest esse inter eos, qui suum consensum sibi mutuo verbis exprimerent.

primere non possunt, quia vel sunt muti vel diversarum linguarum. Ergo expressio consensus per verba non requiritur ad matrimonium.

¶ 3 Præterea, Si omittatur illud quod est de necessitate sacramenti quacunque ex causa, non est sacramentum. Sed in aliquo casu est matrimonium sine expressione verborum: sicut quando puella tacet præ verecundia parentibus eam viro tradentibus. Ergo expressio verborum non est de necessitate matrimonij.

SED contra, Matrimonium est sacramentum quoddam. Sed in omni sacramento requiritur aliquod visibile signum. Ergo & in matrimonio: & ita oportet ibi saltem esse verba exprimentia consensum visibiliter.

¶ Præterea, In matrimonio fit contractus inter virum & mulierem. Sed in quolibet contractu oportet esse expressionem verborum, * quibus se invicem homines obligent. Ergo & in matrimonio oportet esse consensum per verba expressum.

*Art. præ
sed. cor.*

RESPONDEO dicendum, quod (sicut ex his patet*) conjunctio matrimonialis fit ad modum obligationis in contractibus materialibus: & quia materiales contractus non possunt fieri, nisi sibi invicem voluntatem suam verbis promant qui contrahunt; ita etiam oportet quod consensus matrimonium factus verbis exprimat, ut expressio verborum se habeat ad matrimonium, sicut ablutio exterior ad Baptismum.

Ad primum ergo dicendum, quod in voto non est aliqua sacramentalis obligatio, sed spiritualis tantum: & ideo non oportet, quod fiat ad modum materialium contractuum, ad hoc quod obliget, sicut est de matrimonio.

* *Lib. 4.
decreta.
tit. 1. c.
23.*

Ad secundum dicendum, quod quamvis tales non possint * vota sua mutuo verbis exprimere, possunt tamen exprimere nutibus: & tales nutus pro verborum computantur.

Ad tertium dicendum, quod sicut dicit Hug. * de
 sponso vid. eos qui coniunguntur, sic oportet consen-
 tere, ut invicem se spontaneè recipiant: quod iudi-
 catur fieri si in desponsatione non contradicant. unde
 de verba parentum computantur in casu illo, ac si ef-
 fectus puella: sunt enim sufficiens signum quod sunt
 eas, ex quo non contradicit.

* In suis
 Senten-
 tijs tra-
 ctatu 7.
 c. 6. pau-
 lo à prin-
 cip.

ARTIC. III.

¶ *Ut consensus expressus per verba de futuro, faciat
 matrimonium.*

186

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod con-
 sensus expressus per verba de futuro, matrimo-
 nium faciat. Quia sicut se habet præsens ad præsens,
 ita futurum ad futurum *. Sed consensus per verba
 præsentis expressus facit matrimonium in præsen-
 ti. Ergo consensus expressus per verba de futuro,
 facit matrimonium in futuro.

* ut dici-
 tur in de
 cret. lib. 4.
 tit. 1. c. 31
 & ibid.
 tit. 4. c. 5.

¶ 1. Præterea. Sicut in matrimonio fit quedam
 obligatio per verba exprimentia consensum, ita & in
 alijs civilibus contractibus. Sed in alijs contractibus
 non differt utrum per verba de præsentis, vel de futu-
 ro obligatio fiat. Ergo nec in matrimonio differt.

¶ 2. Præterea. Per votum religionis homo con-
 trahit matrimonium spirituale cum Deo. Sed votum
 religionis fit per verba de futuro, & obligat. Ergo
 similiter potest fieri matrimonium carnale per
 verba de futuro.

¶ 3. Contra est, quod ille qui consentit in aliquam
 verba de futuro, & postea cum alia per verba de
 præsentis, secundum iura debet habere secundam pro-
 portione. Sed hoc non esset, si consensus per verba de
 futuro faceret matrimonium: quia ex quo verum est
 matrimonium cum vna, ea vivente non potest con-
 trahi cum alia. Ergo consensus per verba de futuro
 non facit matrimonium.

Lib. 4.
 Decreta.
 tit. 1. c.
 22.

¶ Præterea. Qui promittit aliquid se facturū, non
 facit illud. Sed qui consentit per verba de futu-
 ro promittit se cum aliqua contrahitur matrimo-
 nium. Ergo consensus per verba de futuro facit
 Supplementum.

B b   nium.

nium. Ergo non contrahit adhuc cum illa.

RESPONDEO dicendum, quod causæ sacramen-
tales significando efficiunt, unde hoc efficiunt quod
significant. Quia ergo cum aliquis consensum suum
per verba de futuro exprimit, non significat se facere
matrimonium, sed promittit se facturum: ideo talis
expressio consensus non facit matrimonium, sed spon-
sionem eius, quæ sponsalia nominatur.

Ad primum ergo dicendum, quod cum consensus
exprimitur per verba de præsentibus, & verba sunt præ-
sentia, & in præsentibus consentitur pro eodem tempore,
sed quando consensus fit per verba de futuro, verba
sunt præsentia, sed consentitur in futurum, & hoc
non pro eodem tempore; & propter hoc non est
mile.

Ad secundum dicendum, quod etiam in alijs con-
tractibus, qui verbis futuris utuntur, non transfertur pro-
prietatem rei suæ in alterum: ut si dicat, Dabo tibi
solum quando verbis præsentibus utitur.

Ad tertium dicendum, quod in voto professionis
actus spiritualis matrimonij per verba de futuro ex-
primitur, scilicet obedientia vel observantia regulæ
& non ipsum matrimonium spirituale. Si autem
rituale matrimonium in futurum voueatur, non
matrimonium spirituale: quia nondum ex hoc aliquis
est monachus, sed se futurum monachum pollicetur.

ARTIC. IV.

*Utrum consensus etiam per verba de præsentibus
faciat matrimonium, si desit interior consensus, faciat ma-
trimonium?*

187

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod
consensus, etiam per verba de præsentibus
si desit interior consensus, faciat matrimonium: quia
fraus & dolus nemini debet patrocinari, secundum
iura. Sed ille qui verbis exprimit consensum, quod
in corde non habet, dolum committit. Ergo non
debet sibi patrocinari, ut ab obligatione matrimo-
nij liber reddatur.

¶ 2 Præterea, Consensus mentalis alterius non potest esse alicui notus, nisi quatenus per verba exprimitur. Si ergo expressio verborum non sufficit, sed consensus interior requiritur in utroque coniugum: tunc neuter poterit scire de altero an sit ei verus coniunx, & ita erit fornicator quandocumque matrimonio utetur.

¶ 3 Præterea, Si aliquis probatur per verba de presenti in aliquam consensisse, cogitur per excommunicationis sententiam ut eam habeat in uxorem; quamvis dicat consensum mentalem defuisse, etiam postea cum alia contraxerit, consensu mentali verum expresso. Sed hoc non esset si requireretur consensus mentalis ad matrimonium. Ergo non requiritur.

SED contra est, quod Innocent. * iij. dicit in decret. quadam in casu isto loquens, Sine consensu contrahunt cætera sœdus perficere conjugale.

¶ Præterea, Intentio requiritur in omnibus sacramentis. Sed ille qui corde non consentit, non habet intentionem matrimonij contrahendi. Ergo non sic matrimonium.

RESPONDEO dicendum, quod sicut se habet ablucio exterior ad baptismum, ita se habet expressio verborum ad hoc sacramentum, ut dictum est *. Unde si aliquis ablucionem exteriorem reciperet, non intendens recipere sacramentum, sed ludum & dolum facere, non esset baptizatus: ita expressio verborum sine interiori consensu matrimonium non facit.

Ad primum ergo dicendum, quod ibi sunt duo: scilicet defectus consensus, qui sibi patrocinator in foro conscientie, ut non astringatur vinculo matrimonij, quamvis non in foro Ecclesie, in quo iudicatur secundum allegata: & dolus verborum; & hic non patrocinator nec in foro penitentiae, nec in foro Ecclesie: quia in utroque pro hoc punitur.

Ad secundum dicendum, quod si desit consensus

habetur lib 4. decret. tit. 1. et est de sp̄sal. et matr. ca. 26. incipit, Tu nos, in fine ar 2. huius q. 12a corp.

Al. conscientie.

mentalis ex parte vnius, ex neutra parte est matrimonium: quia matrimonium consistit in iura coniunctione, vt dictum est*. Tamen probabiliter potest credi dolus non esse, nisi signa euidentia illi appareant: quia de quolibet præsumendum est bonum, nisi probetur contrarium. Vnde ille, ex cuius parte dolus non est, à peccato excusatur per ignorantiam.

Ad tertium dicendum, quòd in tali casu Ecclesia compellit eum ad standum cum prima vxore: quia secundum ea iudicat quæ foris apparent; nec decipitur in iustitia siue iure, quamuis decipiatur in factis. Sed ille debet potius excommunicationem sustinere, quam ad primam vxorem accedere: vel debet in aliis regiones remotius fugere.

ARTIC. V.

Vtrum consensus in occulto factus per verba de presenti, faciat matrimonium?

188

*Tho 4. d.
28 q. uni
ca, ar. 3.*

AD quintum sic proceditur. Videtur, quòd consensus in occulto factus per verba de presenti non faciat matrimonium. Res enim in potestate alterius existens, non transfertur in potestatem alterius, nisi consentiente illo, in cuius potestate erat. Sed puella erat in potestate patris. Ergo non potest per matrimonium transire in potestatem viri, nisi patre consentiente: & ita si fiat in occulto consensus, etiam per verba de presenti expressus, non facit matrimonium.

¶ 2 Præterea, Sicut in matrimonio actus nuptialis est quasi de essentia sacramenti, ita etiam in penitentia. Sed sacramentum penitentia non perficitur nisi mediantibus Ecclesie ministris, qui sunt factorum dispensatores. Ergo nec matrimonium perfici potest in occulto, absque sacerdotali benedictione.

¶ 3 Præterea, Baptismus, quia potest in occulto & in aperto fieri, non prohibetur ab Ecclesia fieri in occulto. Sed Ecclesia prohibet clandestina fieri matrimonia. Ergo non possunt fieri in occulto.

*decret. li.
4. in tit. 3.*

¶ 4 Præ-

¶ 4 Præterea, ¶ Inter eos qui in secundo gradu
 sibi continent, matrimonium contrahi non potest: quia
 Ecclesia prohibuit. Sed similiter Ecclesia prohibuit *
 clandestina matrimonia. Ergo non possunt esse ve-
 ra matrimonia.

SED contra, Posita causa, ponitur effectus. Sed
 causa * sufficiens matrimonij est consensus per ver-
 ba de præsentibus expressus. Ergo siue fiat in publico,
 siue in occulto, matrimonium sequitur.

¶ Præterea, Vbicumque est debita materia, & de-
 bita forma sacramenti, ibi est sacramentum. Sed in
 occulto matrimonio seruatur debita materia, quia
 ibi sunt legitimæ personæ ad contrahendum; & debi-
 ta forma, quia ibi sunt verba de præsentibus consensum
 exprimentia. Ergo est ibi verum matrimonium.

RESPONDEO dicendum, quòd sicut in alijs sacra-
 mentis, quædam sunt de essentia sacramenti, quibus
 omnibus non est sacramentum; quædam autem ad so-
 lemnitatem sacramenti pertinent, quibus omisis ve-
 rum nihilominus perficitur sacramentum, quamuis
 peccet qui omittit: ita etiam consensus expressus per
 verba de præsentibus inter personas legitimas ad con-
 trahendum, matrimonium facit: quia hæc duo sunt
 de essentia sacramenti, alia autem omnia sunt de
 solemnitate sacramenti, quia ad hoc adhibentur, vt
 matrimonium conuenientius fiat. Vnde si omittan-
 tur, verum est matrimonium: quamuis peccent sic
 contrahentes, nisi per aliquam legitimam causam
 excusetur.

Ad primum ergo dicendum, quòd puella non est
 in potestate patris quasi ancilla, vt sui corporis po-
 testatem non habeat; sed quasi filia, ad educandum.
 Ideo secundum hoc quòd libera est, potest se in
 potestatem alterius absque consensu patris dare, sicut
 potest aliquid vel aliqua intrare religionem, &
 aliter consensu parentum, cum sit persona libera.

Ad secundum dicendum, quòd actus noster in præ-
 sentibus, quamuis sit de essentia sacramenti, non

tamen est sufficiens ad inducendum proximum effectum sacramenti; scilicet absolutionem à peccatis; & ideo oportet, quòd ad perfectionem sacramenti interueniat actus sacerdotis. Sed in matrimonio, actus nostri sunt causa sufficiens ad inducendum proximum effectum, qui est obligatio: quia quicumque est sui iuris, potest se alteri obligare. Et ideo sacerdotis benedictio non requiritur in matrimonio, quasi de essentia sacramenti.

Ad tertium dicendum, quòd etiam prohibetur, ne Baptismus aliquis accipiat præterquam à sacerdote, nisi in articulo necessitatis. Matrimonium autem non est sacramentum necessitatis; & ideo non est similis ratio. Prohibentur* autem clandestina matrimonia, propter pericula quæ inde euenire solent; quia frequenter in talibus est aliqua fraus ex altera parte; frequenter etiam ad alia coniugia transseunt*, dum penitent de illis quæ subito facta sunt; & multa alia mala inde accidunt; & speciem temporitudinis, præter hoc habent.

Ad quartum dicendum, quòd non sunt prohibita clandestina matrimonia, quasi contra essentiam matrimonij existentia; sicut sunt prohibita matrimonia illegitimarum personarum, quæ sunt materia debita huic sacramento: & ideo non est simile.

QVÆST. XLVI.

De consensu, cui aduenit iuramentum vel copula carnalis, in duos articulos diuisa.

Deinde considerandum est de consensu, cui aduenit iuramentum, vel copula carnalis.

¶ Circa quod quaruntur duo.

¶ Primo, utrum iuramentum adiunctum consensui per verba de futuro, expresso, faciat matrimonium?

¶ Secundo, utrum copula carnalis eidem consensui adueniens, faciat matrimonium?

*in decre.
lib. 4. tit.
3. & in
Decretis
Causa
30. q. 5.
c. Aliter
legitimum
est, c. 1.
* ut dicit
Gratian.
caus. 30.
q. 5. c. 11.
in fine.
Amb. li.
1. de A-
braham,
c. 9.*